

โครงการธนาคารอาหารชุมชน (เกษตรวิทยา)
ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

1. หน่วยงานรับผิดชอบ

1.1 หน่วยงานหลัก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1.2 หน่วยงานบูรณาการ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์,

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์,
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, โรงเรียนโดยรอบโครงการ

2. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์/นโยบาย

2.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม

2.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

2.3 ยุทธศาสตร์การจัดสรรและแผนงานงบประมาณปี 2564

: ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

: แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างพลังทางสังคม

3. หลักการและเหตุผล

“เกษตรวิทยา” เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรตามพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังทรงพระอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้ทรงมอบที่ดินส่วนพระองค์ บริเวณบ้านกองแหะ หมู่ที่ 4 ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ จำนวน 1,350 ไร่ ให้กับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นำไปดำเนินการในลักษณะเป็นคลินิกเกษตรเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในรูปแบบของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีชุมชนเป็นศูนย์ฝึกอบรม และวิจัยพัฒนาการเกษตร ให้เหมาะสมกับพื้นที่ รวมทั้งเพื่อการฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้เกิดเป็นระบบนิเวศที่สมบูรณ์ เป็นแหล่งผลิตอาหารธรรมชาติ และมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2545 พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานที่ดินส่วนพระองค์ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และทรงมีพระราชดำริ ขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณากำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ต่อมาเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2546 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้นำเสนอแผนแม่บทและแผนปฏิบัติงานเพื่อขอรับสนับสนุนงบประมาณปี 2546 จากคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) โดยจะยึดกรอบแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทและแผนปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างใหญ่หลวงให้แก่เกษตรกร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้มอบพื้นที่ให้ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) 123 ไร่ เพื่อดำเนินการโครงการธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank) ในปี 2546 โดยเริ่มต้นจากพื้นที่ป่าไม้อันเป็นแหล่งต้นน้ำถูกทำลายและเสื่อมโทรม ด้วยการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง

ผสมผสานกับพืชอื่นๆเพื่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการปลูกต้นไม้ให้กระจายไปในพื้นที่ให้เป็น วนาอาหารของชุมชน มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นสถานที่ศึกษา ดูงานในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วนเกษตร รวมถึงเป็นแหล่งอาหารทางธรรมชาติให้กับชุมชน บริเวณรอบๆ โครงการและผู้สนใจทั่วไป ปัจจุบัน ส.ป.ก. และชุมชน สามารถฟื้นฟูพื้นที่ดังกล่าวจนเป็นป่าแบบวน เกษตรแต่เกษตรกร/ชุมชน ยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่และขาดข้อมูล การใช้ประโยชน์พันธุ์ พืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม ขาดการพัฒนากิจกรรมเพื่อก่อให้เกิดรายได้กับเกษตรกรในชุมชนกองแหะ ดังนั้นในปีงบประมาณ 2563 ส.ป.ก. จึงต้องดำเนินการต่อไปเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

4. วัตถุประสงค์

4.1 เพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งน้ำ ลำธาร และทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ รักษาสภาพแวดล้อม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่โครงการฯ เพื่อให้เกิดการ เกื้อกูลกันทั้งระบบอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ตลอดจนไม่เป็นอันตรายต่อระบบนิเวศน์

4.2 เพื่อเป็นแหล่งศึกษา วิจัย รวบรวม และพัฒนาพันธุ์พืชและสมุนไพรที่มีความหลากหลาย พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีปริมาณเพียงพอกับการเป็นแหล่งวนาอาหารของชุมชน

4.3 เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะอาชีพให้เกษตรกร ยุวเกษตรกร และผู้สืบทอดเกษตรกร มีจิตสำนึกในการหวงแหนทรัพยากรในพื้นที่ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ โครงการฯพัฒนาพื้นที่โครงการฯ ให้เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของชุมชน

5. กลุ่มเป้าหมายการดำเนินการ

เกษตรกรยุวเกษตรกร และผู้สืบทอดเกษตรกร ในเขตปฏิรูปที่ดินและในเขตพื้นที่โครงการเกษตรวิทยา จำนวน 100 ราย

6. พื้นที่ดำเนินการ

บ้านกองแหะ หมู่ที่ 4 ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่จำนวน 123 ไร่

7. วิธีดำเนินการ

7.1 ปรับเปลี่ยนแนวคิดส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรยุวเกษตรกรผู้สืบทอดเกษตรกรและชุมชน ในการศึกษา วางแผนการดำเนินการฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ป่าชุมชน ให้เกิดระบบนิเวศน์ที่สมบูรณ์ รวมทั้งเป็นแหล่งผลิตอาหารตามธรรมชาติและใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

7.2 ฝึกอบรมพัฒนาองค์ความรู้ ปลูกจิตสำนึกในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากร และสนับสนุน ปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรและผู้สืบทอดเกษตรกร เน้นให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้ตาม แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อทำให้เกษตรกร มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ช่วยลดรายจ่ายเพิ่มรายได้อย่างยั่งยืนต่อไป

7.3 สำรวจ รวบรวม และขยายพันธุ์พืชในพื้นที่และสมุนไพรให้มีความหลากหลายเพื่อส่งเสริมให้เป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรเชิงท่องเที่ยวที่สำคัญ ภายใต้รู้แบบฐานการเรียนรู้ 6 ฐาน ที่นำเสนอข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพันธุ์พืชในพื้นที่โครงการ รวมทั้งการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรผสมผสานภูมิปัญญาชาวบ้าน

7.4 จัดทำฐานการเรียนรู้ทางธรรมชาติ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และรวบรวมพันธุ์พืชที่เป็นอาหารและพืชสมุนไพรในพื้นที่โครงการรวมทั้งการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ

7.5 พัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยเน้นการปลูกเพิ่มและทดแทนพืชผัก สมุนไพร และไม้กินได้ต่างๆ สำหรับการใช้ประโยชน์ของเกษตรกรและชุมชนอย่างยั่งยืน รวมทั้งลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้

7.6 จัดตั้งกลุ่มคนรักป่าเพื่อบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ธนาคารอาหารชุมชน

7.7 ขยายผลองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรยุคเกษตรกร และผู้สืบทอดเกษตรกร ทั้งภายในและภายนอกโครงการ

7.8 สร้างเครือข่ายความร่วมมือ/บูรณาการกับหน่วยงานใน กษ.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7.9 ติดตามประเมินผลกิจกรรมเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

7.10 ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารโครงการ/ผลสำเร็จของเกษตรกรตามช่องทางต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ฯ

7.11 จัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ (นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ)

7.12 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินโครงการ

7.13 พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ บุคลากร/เกษตรกร

8. ตัวชี้วัด

8.1 เชิงปริมาณ

1) เกษตรกรและผู้สืบทอดเกษตรกรในพื้นที่โครงการและเขตปฏิรูปที่ดิน ที่ผ่านการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจำนวน 100 ราย

2) เกิดกลุ่มคนรักป่า เพื่อการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ในพื้นที่โครงการธนาคารอาหารชุมชน

8.2 เชิงคุณภาพ

1) ร้อยละ 60 ของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการส่งเสริมพัฒนามีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3

9. งบประมาณ ปี 2563

งบประมาณ 993,900 บาท

10. ระยะเวลาดำเนินโครงการ

1 ตุลาคม 2563 – 30 กันยายน 2564

11. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

11.1 เกษตรกรยุวเกษตรกรผู้สืบทอดเกษตรกร และชุมชน ปรับเปลี่ยนแนวคิด เกิดการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ลดการทำลายป่าต้นน้ำ ชุมชนเกิดจิตสำนึก ตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและใช้อย่างรู้คุณค่า

11.2 เป็นแหล่งอาหาร (Food Bank) เพื่อการบริโภคของชุมชนทำให้เกิดการลดรายจ่ายในครัวเรือน นอกจากนี้ชุมชนยังเกิดความหวงแหนและใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

11.3 จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศน์ วนเกษตรแบบครบวงจร ในรูปแบบเส้นทางศึกษาธรรมชาติ แก่เกษตรกร หน่วยงาน โรงเรียนและผู้สนใจได้เป็นอย่างดีสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเองได้

11.4 เป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรเชิงท่องเที่ยว